

NIEMAND HOEFT TE WETEN dat ik hier ben. Ik zet de auto achter een heuveltje en kijk om me heen. Uit de kofferbak pak ik mijn Mauser, ik ga een mooi zwijn schieten.

Ik loop over het mossige bospaadje en kijk achterom, maar Gitte is nergens te bekennen, ik fluit, waar blijft ze toch? Ach nee, ik schud mijn hoofd om alles weer op zijn plaats te krijgen, geen Gitte meer, al lang niet meer. Het ruikt vochtig, scherp, naar rottend loof.

Aan de oever van de Schwarze Laake staat de oude eik met de hoogzit. Ook de jachthut staat er nog. Het houtwerk is afgebladderd, de banden van het onderstel zijn plat. Ik peuter de houten pin uit het oog en trek aan het roestige ijzerbeslag. Mijn spieren trillen, mijn knokkels steken. De deur gaat krakend open. Een dikke schimmellucht slaat me in het gezicht. Mánnen, denk ik.

Vroeger, in mijn tijd.

Altijd weer die reflex. Steeds vaker die eindeloze stroom beelden van toen. Ach, wat maakt het nog uit. Waarom zou ik niet onbekommerd ‘vroeger’ denken en ‘in mijn tijd’. Ik hoef niet meer vooruit te leven.

Binnen gaan de twee oude fauteuils schuil onder afgedankte tuinkussens waar het schuimplastic uitpuilt, op de vloer ligt een bruin-wit gestreept kleedje – dat komt nog bij mij uit de hal. Voor de zijraampjes zit karton geniet. Ik trek mijn lichaam op, over het dooie punt heen, het is zwaar geworden, mijn linkerknie zwabbert.

Mijn hart bonst als ik het foedraal van mijn schouder laat glijden, was dat ding altijd zo zwaar? Stevig knijp ik in de groef die de riem door mijn jas heen heeft gemaakt, dat verdooft. Dan laat ik me in de stoel zakken en schuif mijn billen heen en weer op de doorgezeten zitting – als vanouds.

Ik zie niets, het schuifraam is nog dicht, het is dof en verweerd geworden. Zo meteen, eerst moet het bonzen ophouden en mijn adem rustig worden. Ik rits het foedraal open en haal de Mauser tevoorschijn, streel de kolf, haal mijn vinger over het ruwe plekje op de loop, het geluid van een vijl klinkt in mijn oren...

In de verte scheldt een ree, er vaart een schok door me heen, het lijkt wel of ik even ben weggedommeld. Opstaan nu. Ik schuif het raam open, steek mijn autosleutel achter het karton van de zijraampjes en trek het weg. Zo, aan drie kanten zicht. Uit mijn jaszak diep ik de patronen op en duw ze in de kamer, ritsrats knarst de grendel, ik laat de loop even op het kozijn rusten, zo zit ik goed.

Tussen de bomen komt de maan op, groot en oranje in het late namiddaglicht. Als het straks donker is zal hij boven de kruinen staan en het schootsveld verlichten. Dan zullen ook de everzwijnen komen.

‘ZE ZETTEN HET STEEDS anders neer, die vakantiegangers,’ zegt de werkster verongelijkt als ze mij voorgaat over de drempel, ‘maar zodra ze weg zijn zet ik alles gewoon terug.’ Tevreden glijdt haar blik over de tafel die schuin voor de terrasdeuren staat: gezellig zo.

Boven de bank hangt een enorm gewei. De vrouw ziet dat ik ervan schrik en zegt gewichtig: ‘Roodwild, een waardevolle trofee, daar moet u afblijven.’ Ik wend mijn blik af en loop naar het raam, bekijk mijn uitzicht voor de komende maanden. Begin mei en een druipende, uitbottende boomgaard, de motregen dampt tussen de knoestige stammen. Ik draai me weer om, een heel huis voor mij alleen. Wezenloos loop ik achter de werkster aan. Er is niets wat ik vandaag moet weten, dus slik ik de vraag in waarom ik dat gewei niet weg mag halen.

Zitten, denk ik als ik de vrouw het erf af heb gekeken, eerst om me heen kijken, door de meubels heen de kamer proberen te zien. Zitten ja, maar waar. Op de driepersoons hoekbank? In een van de twee fauteuils? Op een van de vijf eetkamerstoelen? De bureaustoel? Of heel huiselijk op de grond voor de open haard, op de gezellig schuin gedrapeerde vloerkleden?

En zo begin ik met de meubels en de plavuizen een snerpende kamermuziek. Terwijl ik met twee handen de tafel over de tegels trek, probeer ik uit alle macht mijn oren mijn wil op te leggen – niks horen! –, maar oren kun je niet zonder handen dichtdoen. Snel geef ik de tafel nog een zetje. Zo.

Ik sleep de stoelen de trap op, en dank de Duitsers voor hun luie treden. Even wankel ik halverwege met de grote nepleren draaistoel in mijn armen, de stoel met voetenbankje voor de heer des huizes – die is er niet, dus weg ermee. Sterke rug, stel ik vast. Goeie zet, die sportschool de afgelopen winter. In een halfuurtje staat het logeerkamertje boven vol.

Ik begin aan de lade- en boekenkasten, twee planken met jachtliteratuur laat ik staan, want ik heb zelf niet genoeg boeken om rijtjes te maken. Met mijn hand veeg ik mijn plak-kende pony omhoog, ik zweet, mijn blote armen glanzen, ik voel me een verhuizer, doen we toch even mevrouwetje, twee open kasten op elkaar in de keuken, dat schept ruimte. Ik haal de keukenkastjes leeg, alle gebruiksvoorwerpen, hopla, uit de kast jullie, in het zicht. Rommel maken, hier wordt geleefd.

Op de slaapkamer zet ik een ronde kapstok neer en behang hem met mijn kleren. Die moeten me gezelschap houden.

Een golf van misselijkheid herinnert me eraan dat ik vandaag nog bijna niets heb gegeten. De restauratie in de trein was dicht, op het streekstation heb ik op het nippertje de laatste bus gehaald. Zondagavond op het Duitse platteland. Behalve de werkster heb ik geen mens gezien, het decor is verlaten. Bij mijn eerste inspectie had ik in het keukenkastje nog een aangebroken zak fusilli aangetroffen. Even later schrok ik een bord pasta met wat zout, peper en knoflookpoeder leeg.

Ik kijk om me heen. Wat nu? Nog voor het schemert begint het in de kamer al donker te worden. Naar buiten, weg uit dit vreemde huis. Ik loop door de boomgaard langs de boerderij de poort uit. Om het ronde dorpsplein staan hoge bomen, eromheen de boerderijen. Achter de ramen flakkert het blauwe schijnsel van tv-schermen. Dan zie ik een klein weggetje dat aan de achterkant de velden in loopt, naar het westen, waar

de wolken roze kleuren. Op de akkers staan groene sprietjes rij aan rij te beven in de wind. Voor me ligt een smalle streep asfalt. Ik kan naar het eind lopen, waar tussen de bomen het volgende gehucht opdoemt, even verlaten, schat ik, en dan dezelfde weg terug. Monotoon klinken mijn stappen op het asfalt. Dit is geen weg om te lopen, ik had de fiets moeten nemen. Halverwege keer ik om, naar de plek waar het bed staat waarin ik de komende tijd zal slapen: thuis is een hol om in weg te kruipen, wezenloos, bevangen – meer niet.

Ik open mijn ogen. Door de kleine dakkapel komt wat licht, maar te weinig om te zien hoe laat het is. Mijn hoofd is zwaar van het dromen: de hele nacht heb ik met mijn fiets en koffers rondgezeuld van het ene perron naar het andere, een stroom reizigers botste voor, achter, links en rechts tegen me aan, mensen zonder gezicht, ze deden geen stap opzij. Boze stemmen, ‘blöde Ziege, loop door!’ Telkens weer kwam ik tot stilstand, er was geen doorkomen aan. Ik wurmde me met fiets en al in de lift naar het perron, de trein kon elk moment vertrekken, de haast greep me naar de keel. De conducteur stond al in de deuropening, blies zijn schrille fluitje en zwaaide treiterig naar me. En zo ging het maar door, de hele nacht, hoe ik ook zwoegde, ik kwam geen stap dichterbij mijn bestemming.

Ik schud de droom van me af, sta op en loop de trap af. Voor de tuindeuren dreunt miauwend een kat heen en weer. Hij heeft een zwarte vlek dwars over zijn ogen, dat geeft hem iets boosaardigs. Ik zwaai de deuren open, geschrokken schiet hij onder de struiken en blijft daar zitten loeren. ‘Poespoe-poes,’ fleem ik, maar zo makkelijk geeft hij zich niet gewonnen. Tussen de bomen werpt de zon lange schaduwen, het is nog vroeg, de vogels vliegen kwetterend af en aan. Ik moet een verrekijker kopen.

Voor me ligt een lege dag. Niet meteen denken aan alles wat ik me voorgenomen heb. Eerst voet aan de grond krijgen, de omgeving verkennen, boodschappen doen. Uit mijn tas diep ik Julia's bidprentje op. Ik zet het in de vensterbank, haal een theelichtje uit de keuken en steek het aan. 'Zo, mam, ga jij daar maar staan, je helpt me maar een beetje, hoor,' zeg ik en ik verbaas me over mijn ruwe toon.

Als ik onder de douche uit kom, hoor ik geroffel op de trap. Door een kier gluur ik naar de overloop. De zwart-witte poes wordt achternagezeten door een zwarte, ze rennen over de treden, springen vanaf het overloopje op de balken boven de woonruimte, de oren naar achteren. Blijkbaar komen ze hier vaker. Even later zitten ze in zichzelf verzonken hun vacht te likken. Door de openslaande deuren kijkt een poes met een tijgerprint naar binnen. Dat is drie. Ik zal melk voor ze kopen, en voer, zodat ze bij me intrekken.

IK SCHRIK OP VAN HET GELUID van een kwakende eend. De zon is ondergegaan, mijn Mauser staat tussen mijn dijen. Het kwaken houdt op en begint opnieuw. Vreemd, het klinkt niet naar een koppel overvliegende eenden.

Ach, mijn telefoon, ik graai in mijn zakken. Het is Manfred: waar ik uithang, het is al halfacht, het eten verpietert. Zijn stem klinkt ongerust. Ik mompel dat ik er zo aan kom.

‘Waar ben je?’

‘Zeur niet zo, ik zeg toch dat ik eraan kom,’ bits ik om tijd te rekken. ‘Met een halfuurtje ben ik thuis.’

Ik kijk lang om me heen maar heb geen idee hoe ik met mijn Mauser in mijn oude jachtveld kom. Ik ontgrendel het geweer, verdomme, ik had het nog geladen ook. Blijkbaar was ik op jacht gegaan. Verbijsterd staar ik voor me uit.

De ladder naar de hoogzit staat half vermolmd tegen de eik. Ik was graag nog een keer omhoog geklommen, maar ik ben te oud en stram. Wazig zie ik de geelgroene eikenblaadjes bewegen in de wind. Ik haal diep adem, nog niet de helft van vroeger krijg ik met één ademteug binnen, maar ik ruik nog redelijk. Mijn oren spitsen zich, gewoontegetrouw, maar veel geluiden hoor ik niet. Ik besef dat het hier nog nooit zo stil is geweest, en ook dat het bos nooit eerder zo weinig scherpediepte had. Geen wonder dat ik meer naar binnen kijk en luister.

Eenden hoor ik nog overvliegen, en als ik dan omhoogkijk zie ik nog de zwarte stippen aan de hemel. Maar de impuls ze

met de loop van mijn geweer te volgen en neer te halen is weg. De jager in mij is gestorven, ik heb hem al doodverklaard toen het IJzeren Gordijn werd afgebroken. Voor mij is hij mét de *Zone* in het moeras verdwenen, ik wilde hem zo snel mogelijk vergeten.

En nu is hij onverhoeds toch weer opgestaan. Waarom zit ik hier anders met mijn Mauser op zwartwild te wachten. Geen idee hoe het zover gekomen is. Ik kijk door de richtkijker: ik zou het zwijn niet eens meer goed in mijn draadkruis kunnen krijgen, ik krijg mijn ogen niet scherp gesteld, mijn handen trillen. Wat doe ik hier toch? Ik stop de Mauser in het foedraal en blijf nog een poosje zitten.

Het was gelukt! Het jachtgenootschap had mij de pacht van het jachtrevier aan de Schwarze Laake gegund. Ik had mijn winkel een halfuur vroeger dichtgegooid en was hierheen gesjeesd. Als een eekhoorn was ik de hoogzit in geklommen. Het was al mijn favoriete plek, maar de triomf die ik voelde terwijl ik tussen de kale takken door keek, was nieuw: daar zat ik dan in mijn houten zetel in die eeuwenoude eik, de Diana van de Drawehn, de koningin van de jacht.

Onder mij de Schwarze Laake met het moeras waar de everzwijnen onder het IJzeren Gordijn door kropen. In al die jaren dat ik hier in Nimrods revier jaagde was ik degene die er het meeste schoot. Prachtig, die gebalde kracht, die massa van schouders en nek, die haren dik en stug als een straatbezem. En die slagstanden, die het spaarzame licht van de nacht blikkerend opvingen en die je met één beweging konden openrijten. Eén schot en het was afgelopen. Geveld, al die kracht en levensdrift. Nu nog kon ik de krijsende rotten horen en hun zware gang waarvan de bosgrond dreunde.

Ik kreeg het koud in mijn kalfsleren zomerjasje daarboven

in de hoogzit. Manfred zat vast al in het café op me te wachten. Hij zou meteen champagne laten aanrukken als ik hem het nieuws vertelde.

Weerzin becroop me. Manfreds bewondering begon me de keel uit te hangen. Ik rookte nog een sigaret en ineens kwam ik op het idee een verrijdbare jachthut te laten maken, dan kon ik me overal in mijn jachtgebied terugtrekken. Hier was ik vrij, niemand die me kon bereiken. Vanuit het zuiden knip-oogde de toren van de Marienkirche van Salzwedel naar me.

Ik schoot in de lach: wat zouden de mensen er raar van opkijken dat je vanaf hier het Oostblok niet in het oosten zag liggen, maar in het zuiden en westen. Was het Wendland een uitsteeksel in de DDR, mijn jachtgebied stak weer als een punt in de zuidgrens daarvan. Altijd wat bijzonders, die Luise Zingg. Ik drukte mijn sigaret uit op de armleuning en klom omlaag.

Een maand later vierde ik aan de Schwarze Laake mijn vijftigste verjaardag. Ik had twee zwijnen aan het spit. Zelf geschoten natuurlijk. Vijftig, het drong helemaal niet tot me door. Je bent zo jong als je je voelt, riep ik uitgelaten tegen iedereen. Ik was in de kracht van mijn leven en had een ijzeren gestel. Mij kon je er altijd bij hebben, ik was getapt, een bedreven smalltalker en als het moest kon ik goed luisteren. Ik was *one of the guys*, maar een halve kerel was ik niet geworden, de mannen keken nog naar me, ook de jonkies, en ik pakte ze moeiteloos in. Niets weerhield me ervan te doen wat er in me opkwam. Ik zou wel gek zijn, ik had maar één leven, ik wilde het onderste uit de kan.

Opnieuw schrik ik op van een eend die kwaakt. Vreemd, weer was ik helemaal weggeraakt, alsof ik door de kieren van de tijd was geglipt. Manny had nog een keer gebeld, zie ik, met

zijn verpieterende eten. Ik druk hem weg en vervloek mijn mobiel. Nooit ben ik meer onbereikbaar. Ik moet hem zand in de ogen strooien, want met het verhaal dat ik ben gaan jagen, hoef ik niet aan te komen. Nee, ik heb een goede smoes nodig. Ik wil niet dat hij merkt dat ik hier ben geweest. En al helemaal niet dat ik niet weet hoe ik hier beland ben. En hij moet vooral in de waan blijven dat ik al mijn wapens van de hand heb gedaan, ook de Mauser van vader. Die moet ik straks dus heel geruisloos in de kluis terugzetten.

ALS IK MET EEN FIETSTAS vol kersenbloesem terugrijd naar huis, schittert er in de verte bij het grote huis aan de straatweg iets in de zon. Dichterbij gekomen zie ik dat de vuilgrijze bergen die ernaast liggen witte toppen hebben gekregen, oogverblindend wit, van de ene dag op de andere. Ik stop bij een rood bordje in de berm. Dat vermeldt wat je wel en niet mag in een natuurgebied. Maar ik zie geen natuurgebied, alleen een schraal bosje en een kleine akker met sprietige maïsplantjes.

Eerder had ik me al afgevraagd wat het embleem betekent dat in de gevel van het huis gebeiteld is, hamer en houweel met gekruiste stelen, anno 1908. Ik zoek rond, op de elektriciteitskast tussen de struiken staat: TEUTONIA.

Thuis typ ik snel 'Teutonia' in op mijn beeldscherm, plus plaats en jaartal. Kali! Voor mijn ogen doemt een industrieel gevaarte op, gefotografeerd in 1912, een mijnbouwcomplex van zeven verdiepingen hoog en bijna een kilometer diep. Ik geloof mijn ogen niet: hier om de hoek stonden schachttorens met hijsbalken, er was diep in de aarde geboord, ernaast staken de schoorstenen van de chloorkali-, sulfaat- en broomfabrieken ijl de lucht in, stoommachines puften en stampen, en over rails die messcherp door de velden sneden, reden de lorries af en aan naar het station in het dorp verderop. Op deze plek werd niet langer geoogst wat de aarde elk jaar opbracht, hier werd opgedolven wat in prehistorische tijden was aangekoekt en in de diepte was verdwenen.

Dat wat je ziet zo bedrieglijk kan zijn. Ik was er blind van uitgegaan dat dit vlakke boerenland met zijn ronde dorpen al eeuwen bijna onveranderd was. En nu blijkt het bezaaid met littekens van nog geen honderd jaar oud, littekens van een gigantisch industriegebied. Twee decennia had de kalikoorts geduurd, en toen was het alweer voorbij geweest. Dat is nog wel het onbegrijpelijkst. Ik lees over kunstmest en overschotten, oorlog en een verloren wereldmonopolie, schachten vol water en vergiftigde rivieren. En ik zie een foto waarop vier arbeiders kleintjes voor de opgeblazen schachtoren staan in een uitgestrekt ruinelandschap: Duitsland 1945, denk ik onwillekeurig, maar de opname is van 1927.

Vanaf nu fiets ik niet meer zomaar door een landschap, onder mijn banden strekt zich een ondergrondse wereld uit waar ooit honderden arbeiders van heinde en ver het witte goud wonnen. Ik rijd over zoutkoepels, over aardlagen vol elementen uit het periodieke systeem, verbindingen van zwavel, kalium, broom, chloor. Bij zulke rijtjes zie ik het scheikunde-lokaal voor me, ik kan het haast ruiken, een beetje scherp, het prikt in mijn neus en ik houd instinctief mijn adem in.

In de bossen zoek ik naar meer oude schachten, die ik op de kaart heb gevonden. Bij een geel verbodsbordje loop ik het kreupelhout in. De bodem is bezaaid met bakstenen, het spoor gaat heuvelop, ik wankel op de kantelende stenen. De top is dichtgesmeerd met teer. Hier moet de opening van de schacht zijn geweest. De locatie was al snel ongeschikt gebleken, had ik gelezen, vlakbij ligt het riviertje de Dumme en onderaards zochten waterlopen hun weg, zodat de schachten en gangen keer op keer instortten. Ik huiver, krappe ruimtes jagen me de stuipen op het lijf en onder water krijg ik na twee tellen al ademnood. Wie weet hoeveel doodsangst hier bene-

den ligt opgeslagen en hoeveel mensen hier hun graf hebben gevonden. En niet alleen toen.

Ook het IJzeren Gordijn lag hier vlakbij. Het zindert in deze godvergeten uithoek van wereldgeschiedenis en die loop ik hier nu, met blote benen tussen de opschietende brandnetels, te zoeken.

Verderop vind ik op een duiker in een drooggevallen arm van de Dumme een stenen bruggetje. Hier was het, de hermetische grens tussen de twee vijandelijke wereldmachten, een kwarteeuw geleden neergehaald. Door de zolen van mijn gympen heen voel ik een scherpe ribbel. Met een tak krab ik de aarde weg, er komt een ijzeren rand tevoorschijn. Alsof ze het IJzeren Gordijn bij de grond hebben afgezaagd. Stel je voor, ze zijn met een enorme ijzerzaag heel Duitsland door gegaan om het te verwijderen, niet met wortel en tak, gewoon voor het oog. Wat je niet ziet bestaat niet.

Een brede strook riet wuift tussen de boomstammen door. Ik pak mijn kaart erbij. Loodrecht op de Dumme ligt nog zo'n rietstrook langs een beek. De Schwarze Laake, ontcijfer ik, de blauwe streepjes erachter duiden op een moeras. Het IJzeren Gordijn liep hier dus in een haak.

Verderop, om de hoek, vind ik een smalle opening in de dichte boswand. Door een groene tunnel loop ik naar het moeras. Het wordt lichter en dan sta ik onder een hoge koepel, die beschilderd lijkt met lichtgroene blaadjes. Ik draai in het rond. 'Is daar iemand?' roep ik in een opwelling, maar er komt zelfs geen echo terug, er is alleen een lichte ritseling te horen, de grondtoon van het bos. Voor me zie ik het riet weer wuiven, daar ligt het moeras. Ik bevind me nu zo ongeveer óp de haakse hoek in het IJzeren Gordijn.

Tegen de bomenrand staat een jachthut op wielen, camouflagegroen, het onderstel is roestig. Ertegenover een afgezaag-

de boomstam waarop een wit blok is vastgepind. Ik haal mijn vinger erlangs en stop die in mijn mond: zout. Ik heb zo'n blok eerder gezien, in een weiland.

Pas dan valt mijn oog op een grijsgroen bemoste ladder tegen een oude eik. Tussen de takken zitten balken en plankjes: het is een hoogzit voor jagers. Ik schud aan de stijlen, schop tegen de sporten. Ze zijn nog niet allemaal vermolmd. Met tastende voeten klim ik omhoog. Eigenlijk is het niet meer dan een stoel met een balkje ervoor. Onder me ligt het moeras met de banen riet, een naar het zuiden en een naar het westen. Je kon van hier dus zo de DDR in kijken. Je had je geweer op de grenssoldaten kunnen richten, of op de waakhonden die aan lange lijnen getergd tussen de twee afrasteringen heen en weer liepen, zoals ik als kind ooit had gezien. Dat is het! Die brede rietstrook is het litteken van de zogenaamde *Todesstreifen*, de kale grond tussen de afrasteringen, het schootsveld van de grenssoldaten.

Ik moet zes jaar zijn geweest toen ik het IJzeren Gordijn voor het eerst zag, het was vlak na de kernramp van Tsjernobyl, mijn ouders waren zo geschokt dat we halsoverkop naar Wendland afreisden. Oma verklaarde ons voor gek, wie ging er nu richting het oosten, wie reed er nu naar de kernramp tóé – met een jong kind nog wel –, niemand wist hoe ver de straling zou reiken. Maar Dirk was een antikernenergieactivist van het eerste uur en had geen rust voor hij bij zijn Duitse medestrijders was, met wie hij in de zomer van 1980 de Republiek Freies Wendland had gebouwd, om de opslag van nucleair afval in de onderaardse zoutlagen tegen te houden.

In 1986 logeerden we bij een woongroep in een oude pastorie achter de Elbedijk. Vaak zat ik met Julia op de bank in de woonkeuken en bladerde door een fotoboek uit de dagen

van de Republiek. Pas toen de politie het kamp later die zomer ontruimde, waren we terug naar huis gegaan.

Ik kreeg geen genoeg van die oude foto's: Dirk die met een man of twintig een lange dikke boomstam op de schouders transporteerde, Dirk zegevierend boven op de houten constructie van het *Freundschaftshaus*, of Julia die met de zon op haar gezicht in de verte keek, haar hand beschermend op het kale hoofdje van de baby in de draagdoek op haar buik. Dat was ik, en die foto wilde ik als zesjarige telkens weer zien. En ook die van de biggen in hun kralen, de pony's met kleuters op hun rug, de struinende honden, de buitenfornuizen, de enorme soepketels op houtvuren, de grote wip. Alles was zelfgemaakt, alles was van hout. Met Julia's hulp las ik de leuzen op de spandoeken en borden; mijn favoriet was die op de wanden van de tonnetjestoiletten: WIR SCHEISSEN AUF'S ATOMPROGRAMM, binnen zat een blote man te poepen. We gierden het uit van de lach.

Door het zolderraampje van de pastorie zag je de overkant. Daar stond op de dijk een hoog ijzeren hek waar je niet doorheen kon kijken. Erachter woonden ook Duitsers, zei Julia, het waren communisten en ze waren net als wij tegen de regering. Jammer was wel dat ze hun land niet uit mochten en dat ze ook kernbommen hadden.

Dirk nam me een keer mee naar de plek waar het kernafval zou worden opgeslagen. Ik vond het een nare plek. Rondom staken zwarte takken van verbrande bomen de lucht in – restanten van een grote bosbrand. Liever bleef ik in de pastorie en speelde met de dorpskinderen in de uiterwaarden. Of ik sloop naar de zolder en tuurde naar de overkant.

Hoe lang ik hier in de eik heb gezeten, weet ik niet. De lucht in het westen kleurt al rood. Ineens ritselt er iets tussen de